

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

273

Vragen van de leden **Brekelmans** en **Van der Woude** (beiden VVD) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *de dood van Mahsa Amini en de protesten in Iran* (ingezonden 27 september 2022).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken), mede namens de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ontvangen 11 oktober 2022).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van de afschuwelijke dood van de Iraanse vrouw Mahsa Amini, die werd opgepakt omdat ze zich niet hield aan de Iraanse regels voor vrouwen m.b.t. hoofdbedekking?

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Wat is uw oordeel over de dood van Mahsa Amini, het hardhandig optreden van de religieuze politie, en het gewelddadig neerslaan van de protesten? Bent u het eens dat Nederland dit in de meest krachtige termen moet veroordelen?

Antwoord 2

Nederland heeft ernstige zorgen over het geweld dat de autoriteiten gebruiken tegen demonstranten. Nederland heeft het geweld van de Iraanse veiligheidsdiensten bij de (pogingen tot) beëindiging van de vreedzame protesten sterk veroordeeld en Iran – zowel in bilateraal als in multilateraal verband – meermaals opgeroepen om het recht op vreedzaam protest te respecteren. Burgers hebben immers het recht om te demonstreren voor vrouwenrechten en andere mensenrechten. Ik heb dit zelf opgebracht bij de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken in een gesprek tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties in New York, waarbij ik tevens expliciet heb benadrukt dat vrouwenrechten mensenrechten zijn en gerespecteerd moeten worden, net als het recht op vreedzaam protest. Diezelfde boodschappen zijn ook in heldere bewoordingen overgebracht in gesprekken op hoog-ambtelijk niveau met de Iraanse Ambassadeur in Den Haag als ook door de Nederlandse Ambassadeur in Iran in zijn gesprekken met de Iraanse autoriteiten aldaar. Iran is daarnaast onderwerp van discussie geweest in de Mensenrechtenraad en daarover is een breed gesteunde verklaring uitge-

bracht. Nederland heeft zich tevens in een nationale verklaring in de Mensenrechtenraad uitgesproken. Voorts heeft de Nederlandse Mensenrechtenambassadeur zich samen met haar Europese collega's uitgesproken tegen de Mensenrechtenschendingen in Iran (PM).

Vraag 3

Bent u bereid om de Iraanse ambassadeur in Nederland te ontbieden om deze boodschap nogmaals over te brengen, zeker nu de protesten voortduren en dagelijks hardhandig worden neergeslagen?

Antwoord 3

Zie ook het antwoord op vraag 2. Nederland heeft bij herhaling grote bezorgdheid uitgesproken richting de Iraanse autoriteiten over de huidige situatie in Iran. Zo heeft Nederland er reeds bij de Iraanse ambassadeur in Den Haag op aangedrongen dat de Iraanse autoriteiten het recht op vreedzaam protest moeten respecteren. Daarnaast heb ik zelf ook direct bij de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken het belang van het recht op vreedzaam protest benadrukt.

Vraag 4

Deelt u de mening dat er een onafhankelijk onderzoek moet plaatsvinden naar de dood van Mahsa Amini en het neerslaan van de protesten? Welke internationale organisatie acht u hiervoor het meest geschikt? Bent u bereid om hiervoor binnen de Verenigde Naties (VN) te pleiten?

Antwoord 4

Ik heb de Iraanse autoriteiten opgeroepen om een gedegen en onpartijdig onderzoek in te stellen naar de dood van Mahsa Amini. Deze boodschap heb ik gedeeld in mijn gesprek met de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken tijdens de AVVN in New York en sindsdien ook publiekelijk herhaald. Diezelfde boodschap is tevens in heldere bewoordingen kenbaar gemaakt in gesprekken op hoog-ambtelijk niveau met de Iraanse Ambassadeur in Den Haag als ook door de Nederlandse Ambassadeur in Iran in zijn gesprekken met de Iraanse autoriteiten aldaar. Ook heeft Nederland hiervoor gepleit in multilateraal verband, waaronder in de VN-Mensenrechtenraad. De uitkomsten van een eerste Iraanse onderzoek zijn afgelopen vrijdag gepubliceerd, waarin geconcludeerd werd dat Mahsa Amini zou zijn overleden aan onderliggende medische klachten. Haar familie heeft aangegeven dat de uitkomsten van dat onderzoek niet aansluiten bij de zichtbare verwondingen op het lichaam van Mahsa Amini. Dit roept kritische vragen op over de onpartijdigheid van het uitgevoerde onderzoek. Nederland blijft dan ook onverminderd oproepen tot een gedegen en onpartijdig onderzoek naar de dood van Mahsa Amini. Conform motie van het lid Kuzu c.s. (Kenmerk 21 501–20 nr. 1833, aangenomen op 6 oktober 2022) zal ik dit pleidooi tevens nogmaals herhalen bij de aanstaande Raad Buitenlandse Zaken van 17 oktober 2022.

Vraag 5

Wat is de inzet van Nederland om de demonstranten te steunen, zowel bilateraal als via multilaterale organisaties?

Antwoord 5

Zie ook het antwoord op vraag 2. Nederland heeft zowel in bilaterale contacten als ook in multilaterale gremia zoals in de VN Mensenrechtenraad de Iraanse autoriteiten herhaaldelijk opgeroepen om het recht op vreedzaam protest te respecteren.

Vraag 6

Kan de Europese Unie (EU) een rol spelen in het vergroten van internettoegang voor demonstranten, zoals onlangs bepleit door de Verenigde Staten? Zo ja, welke?

Antwoord 6

De EU heeft voornamelijk diplomatieke middelen om bij de Iraanse regering te pleiten voor een open, vrij en veilig internet, zonder beperkingen. De EU Hoge Vertegenwoordiger Borrell heeft in een statement het belang van vrije

toegang tot internet benadrukt en namens de EU opgeroepen om deze toegang in stand te houden. Daarnaast onderstreept hij dat de EU zich met het oog op de volgende Raad Buitenlandse Zaken zal blijven beraden op alle opties waarover zij beschikt om de moord op Mahsa Amini en de wijze waarop de Iraanse veiligheidstroepen op de daaropvolgende demonstraties hebben gereageerd, aan de orde te stellen. Nederland zal aandringen dat de Unie haar diplomatieke middelen actief inzet om vrije toegang tot internet voor de Iraanse bevolking te bevorderen. Daarnaast verleent Nederland met andere EU lidstaten financiële steun aan ngo's zoals Access Now en Freedom House. Deze organisaties spelen een belangrijke rol bij het monitoren en rapporteren van internetbeperkingen in Iran en de invloed hiervan op individuele vrijheden en mensenrechten.

Vraag 7

Vindt u dat er sancties dienen te worden ingesteld tegen individuen en organisaties die direct betrokken zijn bij de dood van Mahsa Amini en het gewelddadig neerslaan van de protesten? Zo ja, voor welke sancties zet u zich in binnen de EU?

Antwoord 7

Nederland zet zich in voor het instellen van EU-Mensenrechtensancties – ook conform motie van de leden Sjoerdsma en Agnes Mulder (Kenmerk 21 501–20 nr. 1826, aangenomen op 6 oktober 2022). Het kabinet doet in beginsel echter geen uitspraken over concrete voorstellen voor nieuwe sancties, om zo het verrassingseffect en daarmee de effectiviteit van dergelijke maatregelen niet te ondermijnen.

Vraag 8

Op welke wijze zet u zich structureel in voor vrouwenrechten in Iran? Welke internationale organisaties moeten hier meer aandacht aan besteden? Wat vindt u hierbij van de inzet van de UN Women Committee? Op welke wijze probeert u ervoor te zorgen dat deze commissie zich actiever inzet voor vrouwenrechten in Iran? Welke concrete stappen heeft Nederland hiertoe gezet?

Antwoord 8

Nederland vraagt zowel in bilaterale contacten als ook in multilateraal verband bij Iran voortdurend aandacht voor mensenrechten. Ik heb zelf recent in gesprek met de Iraanse Minister van Buitenlandse Zaken onder meer benadrukt dat vrouwenrechten mensenrechten zijn en gerespecteerd moeten worden, net als het recht op vreedzaam protest. Deze boodschappen zijn tevens in heldere bewoordingen afgegeven in gesprekken op hoog-ambtelijk niveau met de Iraanse ambassadeur hier in Den Haag als ook door de Nederlandse ambassadeur in Iran in gesprekken met de Iraanse autoriteiten aldaar. Nederland heeft hiervoor eveneens aandacht gevraagd in de VN Mensenrechtenraad en is voornemens dit bij de aankomende Raad Buitenlandse Zaken in Brussel te bespreken.

UN Women is voor Nederland een essentiële partner op het gebied van vrouwenrechten en gendergelijkheid. Nederland steunt UN Women met USD 10 miljoen per jaar, waarvan USD 4 miljoen ongeoormerkt. Nederland is een uitgesproken progressieve speler binnen de Uitvoerende Raad van UN Women. In deze rol komt Nederland op voor het normatieve, coördinerende en operationele mandaat van de entiteit. Binnen het mandaat van UN Women als normstellende voorvechter voor vrouwenrechten en gendergelijkheid is het van belang dat UN Women een vocale houding aanneemt in de huidige situatie in Iran. UN Women geeft hieraan gehoor en heeft zich geschokt uitgelaten over de dood van Mahsa Amini¹ en heeft steun uitgesproken voor de Iraanse vrouwen en hun protest.²

Hoewel Nederland momenteel geen verkozen lid is van de Commission on the Status of Women (CSW), speelt deze commissie een belangrijke rol bij het bevorderen van de rechten van vrouwen en meisjes, het documenteren van de realiteit van hun leven en het vormgeven van wereldwijde normen

¹ UN Women statement on the death of Mahsa Amini | UN Women – Headquarters.

² UN Women statement on women's rights in Iran | UN Women – Headquarters.

voor gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen en meisjes. Ook in Iran. Naast lidstaten dragen ook maatschappelijke organisaties en met name vrouwenrechtenorganisaties bij aan de kracht van deze commissie om vrouwenrechtenschendingen wereldwijd aan het licht te brengen. NL draagt via UN Women indirect financieel bij aan de CSW.

Vraag 9

Welke invloed hebben de recente protesten op de onderhandelingen over een nucleair akkoord? Deelt u de mening dat deze onderhandelingen met het oog op de internationale veiligheid dienen te worden voortgezet?

Antwoord 9

Ja. Nederland ziet het nucleaire akkoord (JCPOA) nog altijd als het meest effectieve middel in het voorkomen van de ontwikkeling van een kernwapen door Iran en verdere proliferatie in de regio. Dat is van essentieel belang voor de Nederlandse, Europese en regionale veiligheid. Nederland steunt daarom de inzet van Europese partners, VS en andere partijen om tot een hernieuwd nucleair akkoord met Iran te komen. Dit is in het belang van alle partijen. Het is wel zaak dat er binnen afzienbare tijd een akkoord wordt bereikt. Iran gaat immers door met verrijken en het opdoen van technische kennis.

Vraag 10

Vindt u het noodzakelijk om vanwege de recente ontwikkelingen het reisadvies voor Iran aan te passen, in het bijzonder voor vrouwen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 10

Naar aanleiding van de protesten is het reisadvies voor Iran op 23 september en vervolgens op 5 oktober en 7 oktober 2022 aangescherpt. Nederland raadt alle reizen naar Iran af en adviseert Nederlanders die nog in Iran verblijven het land te verlaten als dit op een veilige manier kan. Bovendien wordt geadviseerd om weg te blijven van demonstraties. In het reisadvies wordt daarnaast ook specifiek aandacht besteed aan de kledingvoorschriften in Iran en de risico's die vrouwen lopen wanneer zij zich hier niet aan houden.

Toelichting:

Deze vragen dienen ter aanvulling op eerdere vragen terzake van de leden Van der Lee (GroenLinks), ingezonden 22 september 2022 (vraagnummer 2022Z17463), Derk Jan Eppink (JA21), ingezonden 22 september 2022 (vraagnummer 2022Z17602) en Sjoerdsma (D66), ingezonden 23 september 2022 (vraagnummer 2022Z17711). Tweede